

HEEMKUNDIGE KRING

“Norbert de Vrijter” Lille vzw

België – Belgique
P.B.
2275 Lille
BC 6717

Driemaandelijks contactblad

Zesentwintigste jaargang nr. 101/2,
augustus 2008

Afgiftekantoor: 2275 Lille

Verantwoordelijke uitgever:
Heemkundige Kring “Norbert de Vrijter” vzw
p.a. Rosette Dillen, Moereind 22, 2275 Lille
Bankrek.: 979-0878854-39

In dit nummer

- ❖ Het aartsbisdom Kamerijk en de oudste vermeldingen van onze dorpen
- ❖ Verslag namiddaguitstap naar oelegem
- ❖ Namiddaguitstap naar het Schoonselhof
- ❖ Heksenboomfeesten en kinderheksenwandeling
- ❖ Grootmoeders recepten
- ❖ Lille in beeld
- ❖ Diversen

Activiteiten

- ❖ **Zondag 31 augustus 2008: Heksenboomfeesten en kinderheksenwandeling**
- ❖ **Zaterdag 6 september 2008: Jaarreis naar Luik**
- ❖ **Vrijdag 10 oktober 2008: Lille in beeld**
- ❖ **Zaterdag 18 en 25 oktober 2008: Krawatentocht**

Bestuur

Voorzitter : Rosette Dillen, Moereind 22, Wechelderzande. 03/312.49.03.
Ondervoorzitter : Walter Driesen, Ter Varentstraat 28, 2640 Mortsel. 03/8884412.
Secretaris : Louis Bertels, Valvekenstraat 20, Lille. 014/88.39.09
Penningmeester : Jos Willems, Heiend 7, Lille. 014/88.02.66.
Bibliothecaris : Vic Van Duppen, Middelveld 27, Gierle. 014/55.51.57.
Bestuursleden : Wim Peeters, Kloosterstraat 26, Gierle. 014/55.33.55.
Jules Van Olmen, Vlimmersebaan 58, Wechelderzande. 03/312.07.80.
Jos Geysen, Zagerijstraat 35, Lille. 014/88.10.79.
Alex Vercammen, Boskapelstraat 98, Lille. 014/882375

Vragen over onze werking? Contacteer ons!

E-mailadres: louis.bertels@skynet.be

Website: www.hklille.be

Informatie Heemkundige Kring

De Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter" vzw is op 1 maart 1983 opgericht en heeft tot doel zich toe te leggen op het bewaren, bestuderen, verzamelen, bekendmaken en het doen waarderen van het heem, de oudheidkunde, de geschiedenis en de volkskunde van de deelgemeenten Gierle, Lille, Poederlee en Wechelderzande.

Het lidgeld bedraagt **15 euro** per jaar. Hiervoor ontvangt u de 4 contactbladen en het jaarboek waarvoor u in het begin van het werkjaar intekent.

U bent ook steeds welkom in ons heemhuis "De Vrijter", Rechtestraat 7, 2275 Lille.

Elke 3de dinsdag van de maand staan de deuren open van 19.30u tot 22u. Wij helpen u graag verder. In juli en augustus is het heemhuis gesloten.

De uitgever heeft er naar gestreefd auteursrechten op de illustraties te regelen volgens wettelijke bepalingen. Diegene die meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht zich alsnog tot de uitgever te wenden.

Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook mits vermelding van de naam van de auteur en de jaargang van de Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter".

JAARPROGRAMMA 2008

Zondag 31 augustus 2008: Heksenboomfeesten en kinderheksenwandeling

Zaterdag 6 september 2008: Jaarreis naar Luik

Vrijdag 10 oktober 2008: Lille in beeld

Zaterdagen 18 en 25 oktober 2008: Krawatentocht

Dinsdagen 25 november, 2 en 9 december: Lessenreeks

Zaterdag 22 november 2008: Herfstuitstap naar "Schoonselhof"

Februari 2009: voorstelling jaarboek 2008

Zaterdag 6 september : Uitstap naar Luik

Voormiddag:

- Na de koffie een wandeling door het historisch centrum van Luik met lokale nederlandstalige gidsen:
 - prinsbisschoppelijk paleis, het stadhuis, de marktplaats en het Perron.
 - prachtige gevels en pittoreske doodlopende steegjes.
 - Saint-Barthéolmy met fascinerende doopvont uit de 12de eeuw.

Middag:

- Broodmaaltijd in Luik.

Namiddag:

- Bezoek aan de fortengordel rond Luik: fort Loncin

Avond:

- Chinees buffet

Inschrijven tot 30 augustus bij Jos Willems, Heiend 7, telefoon 014/88.02.66

Prijs (alles inbegrepen behalve dranken bij maaltijd):

**leden 50 €
niet-leden 65 €**

Vertrek : 8:00 uur aan het Heemhuis

Terug: 21:30 uur

Schenkeningen.

Ann Van Mechelen uit Lille heeft ons erfgoedgidsen uit de provincie Antwerpen geschonken. Van de gemeenteschool hebben we de klasfoto's van het schooljaar 2007-2008 ontvangen met vermelding van iedereen die er opstaat. Ook nog van de gemeenteschool hebben we de oude landkaarten e.d. gekregen.

Wij danken de schenkers hartelijk voor hun steun aan de heemkundige kring.

Louis Bertels

Heemkundige uitstap naar Luik

Bij het ter perse gaan van ons contactblad dienden er nog enkele details geregeld te worden i.v.m. onze uitstap naar Luik op 6 september. Hierdoor was het onmogelijk om jullie een overzicht met alle nodige gegevens in dit contactblad te bezorgen. Deze gegevens zullen wij via een apart blaadje aan iedereen toesturen.

Het bestuur

MAILADRESSEN!!!!

We zouden een oproep willen doen aan onze leden of ze hun mailadres aan de heemkundige kring kunnen bezorgen. Via dit medium dat de laatste jaren serieus in opmars is, kunnen wij deze leden dan o.a. verwittigen van activiteiten die tussen 2 contactbladen in georganiseerd worden.

Je kunt je e-mailadres doormailen naar secretariaat@hklille.be.

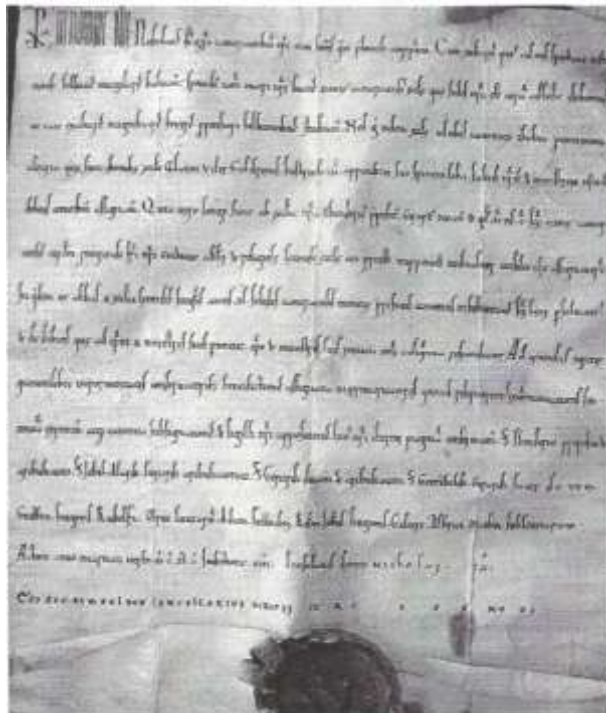
ADRESWIJZIGINGEN!! !

Om ongemakken te vermijden vragen wij aan al onze leden om bij adreswijziging hun nieuw adres zo snel mogelijk door te geven aan een van de bestuursleden.

Dank bij voorbaat

Het aartsbisdom Kamerijk en de oudste vermelding van onze dorpen.

De oudste geschriften waarin de namen van onze dorpen voorkomen, dateren uit de eerste helft van de twaalfde eeuw na Christus en vinden hun oorsprong in het bisdom Kamerijk (het huidige Cambrai in Noord-Frankrijk). Zo schenkt bijvoorbeeld aartsbisschop Burchard VIII in 1123 het altaar (lees kerk) van Vorse laar met zijn aanhang Lille en de kapel van Poederlee aan het kapittel van de metropolitane kerk van Kamerijk. Het aartsbisdom Kamerijk, of in het Latijn *Archidiocesis Cameracensis* en voorheen *Diocesis Neviorum*, is een diocesis gelegen in het grensgebied van het huidige Frankrijk en België, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de zesde eeuw na Christus. Het behoorde in die tijd toe aan het aartsbisdom Reims.

Een van de gedigitaliseerde oude stukken met zegel uit série G, 107.

Kamerijk wordt voor het eerst vermeld op de Tabula Peutingeriana, een middeleeuwse kopie van een Romeinse kaart uit de 4e eeuw. De stad is wellicht ontstaan als een bevoorradingsplaats op de kruising van twee belangrijke heerwegen: die van Bavay naar Amiens en van Atrecht naar Reims. Deze plek lag net buiten het gebied van de Nerviers, dat na de verovering een Romeinse administratieve entiteit of *civitas* vormde (*civitas Nerviorum*). Bij de inval van de Franken in de eerste helft van de 5e eeuw werd Kamerijk veroverd door de Frankische hoofdman Chlodio die een Frankisch rijkje stichtte met Doornik als hoofdstad. Dit gebied vormde kort daarna het kernland van het Frankische rijk onder Clovis. Men vermoedt dat Bavay reeds een christelijk centrum was en dat dit in de Late Oudheid verhuisde naar Kamerijk, dat een bisschop kreeg. De eerste met naam bekende bisschop is Sint-Vedastus (†540), die tegelijk bisschop van Atrecht was; de eerste bisschop die ook in Kamerijk resideerde, was Sint-Gorik (†625, Lat. *Gaugericus*, Fr. *Saint-Géry*). De grenzen van het bisdom hernamen ongeveer die van de Romeinse *civitas Nerviorum* en omvatten de rechter-Scheldeoever van de bron tot niet ver van de monding, ten noorden van Antwerpen

Frankische zwaarden (scramasax) uit het historisch museum te Cambrai.

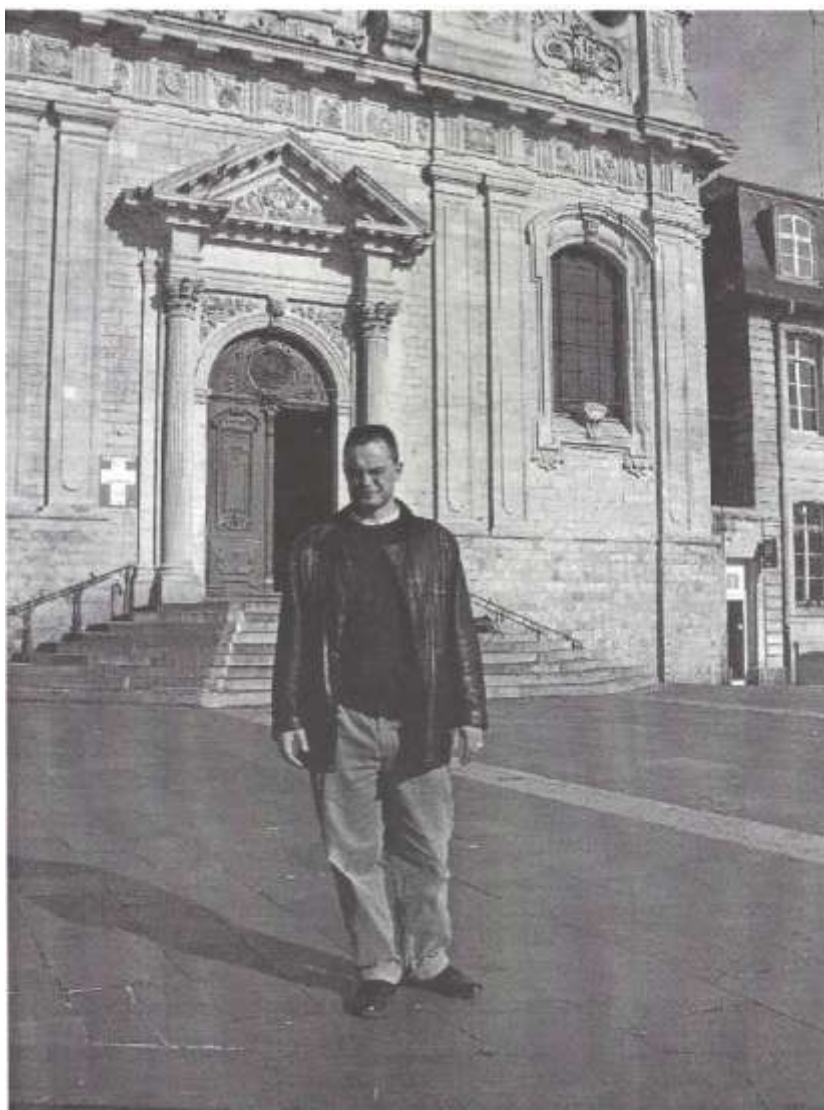
Het Frankische rijk raakte na de dood van Lodewijk de Vrome verdeeld en bij het Verdrag van Verdun werd Kamerijk in 843 onderdeel van het zgn. Middenrijk of Lotharingen. In 870 kwam het door het Verdrag van Meerssen d.d. 870 na Christus bij het Oost-Frankische Rijk, het latere Heilige Roomse Rijk (Duitse Rijk). In dit oostelijke rijk ontwikkelde zich een stelsel waarbij kerkelijke waardigheidsbekleders wereldlijke macht kregen uit handen van de keizer. Zo gaven de Duitse keizers de bisschop van Kamerijk in 947 de wereldlijke (grafelijke) macht over de stad Kamerijk en in 1007 ook over het Kamerijkse. Hierdoor ontstond een tweeslachtige situatie: de graaf-bisschop van Kamerijk was politiek een vazal van de Duitse keizer, terwijl hij kerkelijk ondergeschikt was aan de aartsbisschop van Reims, die traditioneel de Franse koningen zalfde. Tegelijk vormde het bisdom Kamerijk een personele unie met het bisdom Atrecht (tot de 11e eeuw), dat tot het Franse koninkrijk behoorde. De relatie tussen de graaf-bisschop en de stedelingen van Kamerijk was vaak gespannen. Door de investituurstrijd raakte het bisschopsambt verzwakt en konden de burgers in 1077 gemeentelijke privileges van hun graaf-bisschop afdwingen, die Kamerijk tot een van de oudste stadsgemeenten van Noord-Frankrijk maakten. Aan het begin van de 13e eeuw zou de graaf-bisschop zijn greep op de stad opnieuw versterken, wat herhaaldelijk tot confrontaties en financiële crises leidde.

Voor de middeleeuwse economie was vooral de textielproductie van belang, alsook de handel in graan. Als bisschopszetel kende de stad haar hoogtepunt in de 11e eeuw, maar ze groeide daarna nauwelijks nog en kende niet de demografische en stedelijke ontwikkeling van de noordelijker steden in Vlaanderen en Henegouwen. Tegen het einde van de middeleeuwen kwam de stad steeds sterker onder invloed van de Bourgondische hertogen, die door hun expansiepolitiek de stad territoriaal haast omsingelden. In 1543 voegde Karel V de stad bij de Habsburgse Nederlanden. Hij liet aan de rand van de stad een nog bestaande citadel bouwen, op de heuvel waar vroeger de Sint-Goriksabdij stond, om de stad tegen de dreiging vanuit Frankrijk te verdedigen. In 1559 werd de kerkelijke indeling in de Nederlanden hertekend als

een maatregel van de katholieke contrareformatorische politiek na het Concilie van Trente en Kamerijk werd de zetel van een aartsbisschop.

Tijdens de expansieoorlogen van Lodewijk XIV werd Kamerijk belegerd en ingenomen. De Vrede van Nijmegen in 1678 maakte de stad definitief tot een deel van Frankrijk en tegelijk verloor de bisschop zijn graaflijke macht.

De Franse Revolutie vormde een keerpunt in de geschiedenis en de aanblik van de stad. Niet alleen werd het aartsbisdom afgeschaft, maar een groot aantal kerken en kloosters werd afgebroken, zo ook de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal die bekend stond als *Wonder der Nederlanden*. Uiteindelijk bleven in de huidige stad slechts twee voormalige abdijkerken en één kloosterkerk over (er waren oorspronkelijk 8 parochiekerken en ca. 20 kloosterkerken). Deze uitzonderlijk zware tol is vermoedelijk te wijten aan de grote macht van de kerkelijke instellingen, die tot 40% van de grond in Kamerijk en het Kamerijkse bezaten.

De Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Kamerijk uit de 18de eeuw.

(voormalige abdijkerk van de Heilig-Grafabdij).

Het oude archief van Kamerijk werd overgebracht naar Rijsel en het bevindt zich nu in Les Archives Departementales du Nord, rue Saint-Bernard 22, F-59000 Lille, France. Het archief is toegankelijk voor het publiek tijdens de weekdays van 9.00 tot 17.00 en op zaterdagen van 9.00 tot 12.00. Men is er uiterst vriendelijk.

De mensen van de heemkundige kring aan het werk in het archief

Op 8 april 2008 zijn Walter, Jaak, Rita en Benedikt naar het archief getrokken om al de stukken die betrekking hebben tot één van onze dorpen Lille, Gierle, Wechelderzande of Poerderlee, te digitaliseren. Ook werden de voor ons relevante toegangen aangekocht. Op voorhand werd per e-mail (archivedep@cg59.fr) en telefonisch (+32320853150) een deel van de belangrijkste stukken gereserveerd. De directeur Michel Vangheluwe had inderdaad gezorgd dat alles klaarlag en tevens de mensen in het archief op de hoogte gebracht van onze komst. Hij heeft ons bovendien de dag van ons bezoek vriendelijk welkom geheten en een informatieve rondleiding gegeven.

Na uren van werk zijn er meer dan 1000 opnames gemaakt. Al de stukken met betrekking tot Lille, Poerderlee en Wechelderzande werden gedigitaliseerd en het merendeel van de stukken met betrekking tot Gierle. Om dit verder te vervolledigen zal echter nogmaals een bezoek aan het archief moeten worden gebracht

Benedikt, Rita, Walter en Jaak tijdens hun bezoek aan Rijsel

Globaal gezien kunnen we onze missie geslaagd noemen. Zowel de toegangen als de gedigitaliseerde archiefstukken zijn ter inzage nu beschikbaar in de bibliotheek van ons heemhuis Norbert De Vrijter. De transcriptie en verwerking zal echter nog enorm veel tijd vergen. Personen die graag hun steentje willen bijdragen voor het transcriberen, mogen natuurlijk te allen tijde de kring contacteren.

Dr. Benedikt Sas

Verslag namiddaguitstap naar Oelegem

21 juni 2008

We zijn met zeventien om de wandeling door Oelegem aan te vatten. Vandaag is onze gids Eric de Vos, voorzitter van de documentatieraad en lid van de heemkundige kring van Oelegem. Plaats van afspraak is het plein voor de kerk, vlak onder de merkwaardige toren met twee bollen. Hoewel de kerk dateert van 1600, is de huidige toren nog relatief recent. Hij dateert van na de Eerste Wereldoorlog. De vorige toren werd in 1914 in brand geschoten door het Belgische leger; men vreesde dat de specifieke spits een te duidelijk herkenningspunt zou zijn. Dat hierbij ook twee cafés, die blijkbaar iets te dicht tegen de kerk stonden, mee in de vlammen zijn opgegaan toen de brandende spits instortte, is op zo'n momenten maar een detail. Die twee cafés zijn nooit meer heropgebouwd en sindsdien heeft men in Oelegem een pleintje voor de kerk.

Eric neemt ons op sleeptouw door zijn gemeente. Onderweg komen we allerlei interessante zaken te weten over het leven in de 19de eeuw, niet alleen in Oelegem, maar ook algemeen in de Kempen. Er komen heel wat onderwerpen aan bod: het onderwijs, het aantal kinderen per gezin, de leeftijd waarop men trouwde, en nog vele andere zaken.

We komen onder andere ook te weten dat de zusters van Huldenberg oorspronkelijk niet van Huldenberg waren, maar van Ranst. Dankzij een schenking zijn ze verhuisd naar de huidige gebouwen in Huldenberg.

De wandeling eindigt bij de windmolen die verrassend dicht bij het centrum van Oelegem staat en zeer herkenbaar is met zijn rode wieken.

Onze volgende namiddaguitstap is gepland voor zaterdag 22 november en wordt weer iets speciaals. We gaan naar het Schoonselhof in Antwerpen voor een themawandeling. Meer hierover elders in dit contactblad. Maar vooraleer het zover is, gaan we eerst met z'n allen op 6 september naar Luik.

Tot dan.

Alex Vercarmen

Lessenreeks

Op de dinsdagen 25 november, 2 en 9 december geeft de heemkundige kring weer een lessenreeks. Nico Paepen gaat de geïnteresseerden inwijden in "Oud Schrift".

Voor diegenen die de cursus al eens gevolgd hebben is het een mooie opfrissing.

Voor de anderen een gelegenheid om te leren hoe je in die prachtige oude documenten kan uitzoeken hoe het er tijdens het leven van je voorouders er aan toeging.

In ons recent onderzoek hebben wij vele mooie documenten gevonden waarvan we enkele tijdens deze lessenreeks zullen ontcijferen.

Houdt alvast deze data vrij.

Meer info vind je in ons volgend contactblad.

Grafzerk van Hendrik Conscience

Namiddaguitstap naar het Schoonselhof op zaterdag, 22 november 2008

Onze novemberuitstap wordt iets speciaals, we bezoeken het Schoonselhof in Hoboken. Een begraafplaats als doel voor een namiddaguitstap? Waarom niet? Op deze Antwerpse begraafplaats is er dan ook zoveel te ontdekken. Niet voor niets spreekt men van het Antwerpse Père Lachaise, naar het beroemde kerkhof in Parijs. Men vindt er de laatste rustplaats van Peter Benoit, Herman De Koninck, Rita De Backer, Hendrik Conscience, maar ook van F.X. de Beuckelaer en Lode Craeybeckx.

De ideale manier om Schoonselhof te ontdekken is onder leiding van een funeraire gids.

PRAKTISCH

Waar. wanneer?

We worden verwacht aan de ingang van het Schoonselhof op zaterdag 22 november om 14.00 uur. De rondleiding duurt ongeveer tot half vijf.

Hoe daar geraken?

Met openbaar vervoer:

Op de Franklin Rooseveltplaats, waar de bussen aankomen, kan je best tramlijn 24 nemen tot de eindhalte "Schoonselhof".

Met de wagen:

De begraafplaats is gelegen op het kruispunt van de Krijgsbaan en de Sint-Bernardsesteenweg in Hoboken. Er is ruime parkeergelegenheid tegenover de ingang.

Wat kost dat?

We vragen voor deze namiddag vragen we een bijdrage in de kosten van 3 euro per persoon, ter plaatse te betalen.

We hopen jullie daar talrijk te zien opdagen voor deze wel speciale namiddag.

Noteer de gewijzigde datum: 22 november 2008

Alex Vercammen
alex.vercammen@belgacom.net
0473/681437

Zondag 31 augustus 2008: inderheKSenwandeling aan de voet van de Rollekensbrug (E34) in Lilie Vertrek van 13.00 tot 15.00 uur

Het Heksenboomfeest kent u vast al. Geniet van een prachtig groene omgeving, bewonder oude ambachten en proef de specialiteiten van de Zeebonken: kibling, gerookte haring, varkenspoten, ...

Nieuw is het kinderluik bij deze dag: de **Kinderheksenwandeling**

U begeleidt uw kinderen op een tocht door deze prachtige bossen. Onderweg ontmoet u vertellers en andere mythische figuren. U start bij de Haarlebeekbrug op het Rolleken bij het Heksenboommonument.

Kinderen van 2 tot en met 9 jaar betalen 2 € en krijgen onderweg o.a. een drankje.

Van 10 tot 99 jaar mag je de wandeling trouwens gratis doen en meegenieten

Gratis kindergrime!

Organisatie: Heemkundige Kring Norbert de Vrijter Lille vzw in samenwerking met de Zeebonken

Grootmoeders recepten

Limonade uit de 17de eeuw

"Neem een pint water, doe er een half pond suiker in, het sap van zes citroenen en twee sinaasappels, de schil van de helft van een citroen en van een sinaasappel die u heeft uitgeperst: "klop" het water goed in twee schone vaten door ze meerdere keren van het ene in het andere over te gieten, en zeef door een witte doek."

François Pierre La Varenne, Le Confiturier Français, 1667.

Enkele tips:

1 "pinte" is een oude Franse vochtmaat = 0,93 liter

1 pond = 500 gram

In plaats van het mengsel over te gieten, kan je het ook schudden in een fles of mixen in de blender.

Let op: fruit wordt tegenwoordig meestal met was behandeld om langer te bewaren! Overgiet het fruit daarom eerst met kokend water om de waslaag te verwijderen en rasp daarna pas de schillen.

Zeef door een schone vaatdoek of een vel keukenpapier, bewaar in de koelkast en dien goed gekoeld op. Proost!

Bron: Museum Oude Technieken

DEELGEMEENTE LILLE IN BEELD

Op vrijdag 10 oktober brengt de heemkundige kring de deelgemeente Lille in beeld. Niet alleen, zoals de vorige keer in het jeugdcentrum, met een film maar wel door een voorstelling van ons fotoarchief. De aanwezigen krijgen een virtuele fotorondleiding in Lille rond 1920. Ook zullen er uittreksels uit ons filmarchief te bezichtigen zijn.

Wanneer: vrijdag 10 oktober om 20.00 uur.

Waar: cafetaria W.Z.C. Lindelo, Lindelostraat 10, Lille.

INKOM GRATIS

Film 4'50: Picknick tijdens de schoolreis van de jongensschool naar de expo 58. Herken jezelf. Vooraan links alvast Jos Mostmans.

KRAWATENTOCHT

Een 2 uur durende avondwandeling door de bossen van de Rollekensbergen met gids, animatie, een drankje en na afloop een lekkere warme kop soep.

Minimumleeftijd: 12 jaar.

Honden zijn uit veiligheidsoverwegingen verboden.

Wanneer: zaterdagen 18 en 25 oktober 2008 met vertrek tussen 19.00 en 20.00 u.

Deelnameprijs : 8 € per persoon.

Voorinschrijving is verplicht.

Inschrijven bij Louis Bertels, Valvekenstraat 20, 2275 Lille, tel.nr.: 014/883909 of per e-mail: secretariaat@hklille.be.

Vertrek: aan de waterskiclub op het Rolleken in Lille.

Organisatie: HK Norbert de Vrijter Lille vzw, Rechtestraat 7, 2275 Lille.